

Föräldraavdrag vid omprövning av rätt till assistansersättning när föräldraansvar tidigare har beaktats genom en individuell bedömning

Försäkringskassans ställningstagande

Vid omprövning av rätten till assistansersättning enligt 51 kap. 12 § socialförsäkringsbalken (SFB) för ett barn ska föräldraavdrag göras enligt 51 kap. 6 § SFB om det normala föräldraansvaret inte påverkar antalet assistanstimmar i den avdragskategorin på annat sätt. Om individuellt bedömt föräldraansvar påverkar antalet assistanstimmar i samma avdragskategori efter omprövningen ska föräldraavdrag inte göras.

Ett individuellt bedömt föräldraansvar ska anses påverka antalet assistanstimmar om det i någon del som inte omprövas har medfört att något hjälpbehov endast godtagits delvis eller inte alls.

Bakgrund och överväganden

Bakgrund

När behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska det bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter (51 kap. 6 § första stycket SFB). Den 1 januari 2023 ändras hur det så kallade normala föräldraansvaret ska beaktas. Från att beaktas genom en individuell bedömning ska det för personlig assistans som avser tid från den 1 januari 2023 i stället ske genom schablonavdrag (föräldraavdrag). Det gäller när beslut om rätt till assistansersättning fattas efter ikraftträdandet. Avdragen görs från hjälpen med grundläggande respektive andra personliga behov med visst antal timmar per dygn som assistans lämnas (4 a § förordningen [1993:1091] om assistansersättning). Det finns alltså två avdragskategorier; ett för hjälp med grundläggande behov och ett för hjälp med andra personliga behov. För hjälp med vissa behov ska föräldraavdrag inte göras alls (51 kap. 6 § andra stycket SFB).

Rätten till assistansersättning ska omprövas i den utsträckning som denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade (51 kap. 12 § SFB). Omprövningen är alltså partiell. De väsentligt ändrade förhållandena kan innebära att behovet av assistans inte bara minskar utan även ökar. Om behovet ökar kan det normala föräldraansvaret behöva beaktas när man bedömer och beräknar hur många assistanstimmar som den försäkrade har rätt till efter omprövning. Om behovet inte ökar finns det inte något behov där det normala föräldraansvaret kan beaktas.

Beslutsdatum
2022-12-13Vår beteckning
Dnr FK 2022/021283
Serienummer
2022:12

Från och med ikraftträdandet den 1 januari 2023 kan Försäkringskassan endast beakta föräldraansvaret genom att göra föräldraavdrag, om assistansen avser tid efter ikraftträdandet.

Föräldraavdraget kan vid en omprövning aldrig bli större än den eventuella ökningen. Det beror på att ändrad lagstiftning inte är väsentligt ändrade förhållanden hänförliga till den försäkrade (51 kap. 12 § SFB).

När rätten till assistansersättning ska omprövas efter den 1 januari 2023 och föräldraansvaret har beaktats individuellt är det oklart hur föräldraansvaret ska beaktas när behovet av assistans inte bara minskar utan också ökar. Frågan är när eller hur föräldraavdrag ska göras vid en partiell omprövning. Det behövs därför ett rättsligt ställningstagande.

Överväganden

Försäkringskassan anser att det finns två principer att utgå från. Den första är att det normala föräldraansvaret måste beaktas på något sätt i behovsbedömningen (51 kap. 6 § SFB). Den andra är att föräldraansvaret inte får beaktas mer än en gång, vilket sker om det beaktas både genom individuell bedömning och föräldraavdrag. Det är en följd av att föräldraavdragen ersätter det individuellt bedömda föräldraansvaret och följer även av att föräldraansvaret enligt förarbetena inte ska beaktas två gånger (jfr 51 kap. 6 § SFB och prop. 2021/22:214 s. 39 och 65).

Föräldraavdrag ska alltså göras om det normala föräldraansvaret inte beaktas på något annat sätt. Det går inte att kombinera individuellt bedömt föräldraansvar med föräldraavdrag. Men det bör gå att göra ett föräldraavdrag även om föräldraansvaret har bedömts individuellt under förutsättning att de inte görs i samma avdragskategori. Det är en följd av att det finns två föräldraavdrag; ett för hjälp med grundläggande behov och ett för hjälp med andra personliga behov.

Det normala föräldraansvaret bör anses ha beaktats genom en individuell bedömning om det medfört att något hjälpbehov endast godtagits delvis eller inte alls. Det avgörande bör vara att det har haft en påverkan på antalet beviljade assistanstimmar.

Vid omprövning av rätten till assistansersättning för ett barn bör Försäkringskassan därför göra föräldraavdrag enligt 51 kap. 6 § SFB från behovet av hjälp med grundläggande respektive andra personliga behov. En förutsättning bör vara att det normala föräldraansvaret inte har påverkat antalet tidigare beviljade assistanstimmar på något annat sätt inom samma avdragskategori i den del som inte omprövas. Det individuellt bedömda föräldraansvaret får alltså inte påverka antalet beviljade assistanstimmar i samma avdragskategori efter omprövningen. Om det påverkar antalet assistanstimmar efter omprövningen i samma avdragskategori bör föräldraavdrag inte kunna göras.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

51 kap. 6 och 12 §§ SFB

Beslutsdatum
2022-12-13

Vår beteckning
Dnr FK 2022/021283
Serienummer
2022:12

Regeringens proposition (prop. 2021/22:214) Stärkt rätt till personlig assistans
– grundläggande behov för personer som har en psykisk funktionsnedsättning
och ökad rättssäkerhet för barn

Försäkringskassan

Marie Axelsson
Beslutsfattare

Anna Haglund
David Wollein Waldetoft
Föredragande